

Arabia – Nuutajärvi – Iittala

Oiva Toikan 50 vuotta rajoja rikkovaa luovuutta

Professori **Oiva Toikka** (s. 1931) tunnetaan suomalaisen lasitaiteen itseoikeutettuna mestarina. Harvempi tietää, että Toikka opiskeli alun perin keramiikkaa. Hänen ensimmäinen työpaikkansa oli Arabian taideosastolla, jossa hän aloitti vuonna 1957. Vuosina 1960 – 1963 Toikka toimi opettajana Sodankylässä, kunnes huomasi, että Nuutajärven lasitehtaalle haetaan suunnittelijaa. Itse **Kaj Franck** palkkasi Toikan Nuutajärvelle, josta käsin hänen laaja tuotantonsa lähti valloittamaan maailmaa – ja jossa hän yhä jatkaa työtään. Vuonna 2010 Oiva Toikka on työskennellyt 50 vuotta saman yrityksen palveluksessa. Juhlan kunniaksi Toikka on suunnitellut erityisen hohdokkaan lasikokoelman.

Lasin ja keramiikan lisäksi taiteilija Toikan uraan mahtuu paljon muitakin. Kokonaiskuvan tämän värikkään ja ristiriitaisenkin persoonan luomisvoimasta saamme nähdä ensi kesänä, kun Designmuseum avaa 30.5.2010 laajan, retrospektiivisen näyttelyn Toikan tuotannosta. Näyttelyyn kootaan esimerkkejä Toikan usein rajoja rikkoneesta luovuudesta eri aloilla kuten teatteripuvustuksia, piirroksia ja kankaita.

Uusia oivalluksia ja tekniikoita

Lasi kaikissa eri muodoissaan on aina ollut monipuolisen Toikan sydäntä lähinnä. Yhä aina hän jaksaa innostua uusista tekniikoista ja hakea uusia värisävyjä teoksiinsa. Juhlavuoden esineissä jokaisen tekotapaa ja väritystä on mietytty erityisellä huolella.

- Monen työni idea on saanut alkunsa jostain tietystä tekniikasta tai uudesta työtavasta, kertoo Toikka.
- Olen aina arvostanut myös sattumaa; virhe voi hyvin johtaa uusiin oivalluksiin.

Juhlavuoden Kastehelmi

Teknisestä haasteesta sai alkunsa myös Kastehelmi-sarja, jonka Toikka suunnitteli alun perin 1964. Juhlavuoden kunniaksi Iittala tuo Kastehelmen suosituimmat osat markkinoille vuonna 2010. Idea lasipisaroilla koristellusta pinnasta syntyi, kun Toikka halusi peittää puristelasiin väistämättä jäävät saumakohdat. Kokeiluista pisaramuotilla kehittyi kokonaan uusi pintastruktuuri, joka korosti lasin elävyyttä ja valon heijastumia. Nimi Kastehelmi on saanut inspiraationsa Suomen luonnosta, jossa kesäaamun auringossa voi nähdä kastepisaroiden kimaltavan heinänvarressa kuin helminauha.

Kastehelmi on ollut yksi Toikan suosituimpia sarjoja ja se oli tuotannossa vuoteen 1988. Juhlavuonna sarjasta tulee myyntiin kulho ja kolme eri kokoista lautasta kirkaana ja omenanvihreänä.

Juhlavuoden lintu, muna ja kuutio: Ruusunnoppu

Ruusunnoppu on puhallettu piikkimuottiin, ja sen avulla – lasimassaa taitavasti kiertäen – on saatu kuvio, jossa opaakkivalkoinen ja ruskeanpunainen sekoittuvat raidalliseksi pyörteeksi. Kuuma lasimassa on pysäytetty elävän näköiseksi pinnaksi.

Vihreä Ibis ja Nurmihaahka

Suosittu Ibis tulee juhluvuonna vihreänä. Hehkuvan kuultava väripinta on saatu aikaan käyttämällä puhalluksesa krominvihreän lisäksi opaakkivalikoista. Nurmihaahkassa sama krominvihreä näyttää täysin erilaiselta, kun se on yhdistetty hienostuneeseen pomeranssiin. Linnun pinnassa erottuvat kevyesti piikkimuotin jäljen, kuin pienet höyhenet.

Kutoja ja Fiskariina

Sekä Kutoja että Fiskariina ovat jälleen Nuutajärven lasiammattilaisten taidonnäytteitä. Molempien pintaa koristavat taidokkaat raitakuviot, jotka vaativat puhaltajalta tarkkaa kättä, hyvää silmää ja loistavaa ajoitusta. Kutoja on saanut hahmonsä varikselta, Fiskariina taas viittaa hauskaasti litalan omistajaan, Fiskarsiin, joka on tunnettu saksistaan. Oivamaista huumoria parhaimmillaan.

Ladybird

Juhlavuoden lintu on uhkea Ladybird, jossa on mustan ja kirkkaan lasin lisäksi käytetty kultalysterihippuja. Nokka on kullanuskeaa lysteriä, joka kiiltää metallin tavoin. Tummanpuhuvassa puvussa kimalteleva lintu näyttää siltä kuin Ladybird olisi juuri lähdössä suuriin tanssiaisiin.

Omintakeisen taiteilijan juhlaa

Oiva Toikan taiteesta on käytetty jo 1960-luvulla ilmaisua 'barokkinen' sanan siinä merkityksessä, kun puhutaan rajoja rikkovasta, kielloista vapaasta asenteesta, joka sisältää estotonta tekemisen riemua (U.A.H. Segerstadt, Svenska Dagbladet, 1967). Toikan rehevä ja pop-taiteesta vaikutteita hakenut tyyli koettiin ristiriitaisena suomalaisen modernismin 1960- ja 1970-luvun valtavirtaa vasten. Oma tietään kulkenut Toikka on aina ollut utelias aikansa ilmoita kohtaa ja hän on välillä kommentoinut niitä kriittisestikin. Usein kuitenkin erilaiset vaikutteet – antiikin tarinat, musiikki, historia, kuvataide, hänen tapaamansa ihmiset – sulautuvat yhteen barokkimaiseksi kokonaisuudeksi, joka on itsessään täysin uudenlainen teos.

Esimerkkinä eri vaikutteiden kohtaamisesta voisi olla vaikka 1988 New Yorkin "Reflections of Finland" – näyttelyn moniosainen *Queen leaves to France*. Jo teoksen nimi viittaa musiikkiin, Aulis Sallisen oopperaan Kuningas lähtee Ranskaan, ja eri esineistä koostuva kulkue saa katsojan mielikuvituksen liikkeelle. Toikan monografian kirjoittanut **Jack Dawson** kuvailee teosta:

- Lopputulos on ainutlaatuinen pienoisspektaakkeli, kuin outo, kaukainen maailma, nokkela ja ironinen, ylellisesti pukeutuneiden hahmojen esittäessä eriskummallista näytelmäänsä.

Teatteri-ilmaisua

Toikan ilmaisusta voi helposti löytää teatraalisuutta, mutta on hän työskennellyt teatterin parissa konkreettisesti. Yhteistyön ohjaaja **Lisbet Landefortin** kanssa Toikka aloitti 1980-luvulla, jolloin hän lavasti ja puvusti **Paavo Heinisen** oopperan *Silkkirumpu*. Työpari jatkoi yhteistyötä **Haydnin** Paladinon kanssa 1999, jonka puvuissa ja lavastuksissa oli suoria viitteitä sinivalikoiseen posliiniin, jota Toikka oli työstänyt näyttelyssään Coboltissimo vuonna 1987. Vahvat ideat siirtyivät materiaalista toiseen. Myös Toikan **Straussin** Arabella-oopperaan tekemässään visuaalisuudessa Toikka on "lainannut" ideoita omista töistään. Tuloksena oli vertaansa vailla oleva visuaalinen ilotulitus.

Viipurilaissyntyinen Toikka viihtyy seurassa ja rakastaa leikitellä sanoilla; häneltä lohkeaa helposti naseva kommentti jos toinenkin. Uteliaisuus eri kulttuureita ja ihmisiä kohtaan on vienyt hänet matkoille eri puolille maailmaa. Yksi paikka on kuitenkin aina säilynyt hänen kiinnekohtanaan: Nuutajärven lasihytti. Siellä on kaikki, mitä lasitaiteilija voi kaivata. Siellä, hytin lattialla, syntyvät parhaat ideat – ja ne syntyvät, vaikka ei juuri olisi inspiraatiotakaan:

- Monasti tuntuu, että mulla on ihan tyhjä pää, kun menen hyttiin. Siinä sitten katsellaan puhaltajien kanssa ja ruvetaan töihin.
- Siinä se ajatus rupeaa kulkemaan – ja välillä mä tietysti ihan innostunkin!

Hytissä hehkuu kuuma lasimassa, jokainen väri omassa uunissaan. Lattialla liikkuvat puhaltajat; ripeästi mutta rauhallisesti, puhalluspillit ja työkalut käsissään. Toikka istuu tuolillaan, viittoo, sanoo muutaman sanan. Piirtää

välillä ilmaan oikean muodon, nyökkää. Samat liikkeet toistuvat, kuin teatterissa. Tämä seurue Nuutajärvellä tekee pieniä ihmeitä, joka päivä.

Juhlikaamme ohjaajaa, joka leppoisasti myhäillen tekee tarkkoja havaintoja maailmasta. Ote Toikan uusimmasta teoksesta: AASINSILTA ja niin edelleen...

rohkeanlainen
vihreä nainen
uskaltaa olla
erilainen

aasi ei ole tyhmä
ehtii ihmeitä nähdä
kun ei aina juokse
joka kiireen luokse

Tuotetiedot, toimitukset 1.11.2009 – 31.12.2010:

Vuosikuutio 2010, 85x80 mm, numeroitu 1-2000/2010

Suositus hinta/Eur

515,00

Tuotetiedot, Birds by Toikka, toimitukset 4.1.2010 alkaen:

Juhlavuoden lintu Ladybird, 275 x 330 mm, numeroitu 1-1000/2010	699,00
Vuosilintu 2010 Ruusunnuppu 150 x 220 mm	199,00
Vuosimuna, Ruusunnupun muna 90 x 130 mm, numeroitu 1-750/2010	199,00
Ibis, vihreä 165 x 205 mm	329,00
Nurmihaahka 210 x 85 mm	199,00
Kutoja 260 x 90 mm	499,00
Fiskariina 300 x 120 mm	419,00

Kastehelmi, toimitukset 4.1.2010 alkaen:

Kulho 23 cm, kirkas ja omenanvihreä	10,90/kpl tai 43,50/4kpl
Lautanen 170 mm, kirkas ja omenanvihreä	12,90/kpl tai 24,90/2kpl
Lautanen 260 mm, kirkas ja omenanvihreä	27,90/kpl
Lautanen 315 mm, kirkas ja omenanvihreä	39,90/kpl

Lisätietoja ja kuvapyynnöt:

Tiedottaja Maria Forsblom
Puh. 0204 39 5757
maria.forsblom@iittala.com

www.iittala.fi